

lloc. Bé pot no ser més que una interpretació, que li donaren a la lleugera, del cognom *Basart*, que solament existeix a la Costa de Llevant i Costa Brava, i més aviat deu ser NP germànic: versemblant que sigui d'importació francesa o occitana, probablement per ultracorrecció de rotacisme en *BERHARD*. —⁴ Fins i tot Gaston Esnault, *Dict. Hist. des Argots Français*; no en Littré, *DGén.*, Godefroy (I) ni Du C. —⁵ Entre nosaltres només veig *veixina* 'pet furtiu' (Girona sobretot) que deu venir de *VISSINARE*, i aquí ens destorbaria la *-x-* i *-ina*. —⁶ Goffart, *Gloss. du Mouzonnois*, en *Revue de Champ. et de Brie*, 1898, p. 720. —⁷ Hi ha encara una forma d'argot alt-italià *basorda* (Spitzer, *Das Begriff Hunger*, 49), per on es veu que també entra en joc *SURDUS* (amb el verb fr. *assourdir* 'eixordar, insensibilitzar' i afins), i que en part l'acció d'uns mots sobre els altres ha estat en sentit invers o mutu. És tot un remolí d'elements lèxics, d'origens diversos el que sovint es produeix en aquestes zones vulgars del vocabulari. —⁸ Dialectalment el mot francès arriba a significar «briser, détruire» (St. Victor, *FEW* I, 303a2). —⁹ Desconfio especialment d'un mot oc. ant. *besilh* «destruction, renversement», no confirmat pel *PSW* i que Raynouard II, 205b documentà només en dos passatges de líriques no ben editades de Marcabré, junt amb un altre (en el mateix) d'un verb *besilhar* «péirir». Sembla que es tracta d'una *-s-* sonora (encara que el subst. apareixeria amb *-c-*), si fem cas de dos exemples de *besil* en Wace, i un repetit *besiller* en un roman francès antic, també adduïts per Raynouard. A Tolosa *bezilho* («fazem bezilho») significa 'dejuní' (Visner en el *Dictionari Moundi* de Doujat), ço que evidentment és alteració dissimilatòria del cultisme eclesiàstic *vigilia*. D'acord que és més difícil que aquesta alteració ja s'hagués complert en temps de Marcabré i de Wace, però com que Raynouard no disposava d'edicions fidedignes d'aquests dos medievals, no ens arrisquem a negar en ells aquesta possibilitat. Sobretot perquè és possible que ja en els Ss. XII-XV (de quina data eren els mss. usats per Raynouard no ho sé) comencés d'haver-hi contaminacions amb el grup de **BASIRE*. —¹⁰ Sospita per això que també havia estat de l'O. de França; de fet des d'allí hagué de passar al canadenc francès *basir* «mouir, disparaître» (*KJRPb.* x, 202). —¹¹ Veg. la bibliografia (Thurneysen, Dottin, Jud), aplegada per Wartburg I, 272a1. I després, Bolelli, *It. Dial.* xvii, 149-50, que remet a Pedersen-Lewis, pp. 159, 339 (§ 500); Gamillscheg, *ZRPb.* XLIII, 1923, 574, rebutja ja el celtisme però la seva etimologia germànica és tant o més arbitrària. —¹² Una pista potser ens l'assenyala el significat de 'esblaimar-se' que té en dialectes del Nord d'Itàlia, que sembla trobar encara algunes confirmacions en els altres parlars gallo-romànics i italians, i que de tota manera pot usar-se com a punt de partida semàntic de tots. Si tingués una base ferma un ll. *basus* «rufus niger» que hom ha assenyalat i

estudiat en glosses llatines (M-Lübke, *Wiener Studien* xxv, 90-92), aquest ens ho podria explicar tot, car d'ací es passaria fàcilment a *sbasire* 'esblaimar-se' i també a *basir* 'desmaiar-se' i 'morir'. Però vegeu les objeccions que hi fa Lindsay (*Gloss. Laf.* I, 79), i sobretot remeto al meu article *BAZO* I del *DCEC*: l'adjectiu de glosses no figura més que en el *Liber Glossarum* compilat a Espanya en el S. VIII i sembla ser evolució fonètica hispano-romànica del llatí *BADIUS*. Solament si tingués versemblança la idea d'Ernout-M. que *basus* fos una evolució italiota de *BADIUS* la possibilitat de derivar-ne **BASIRE* cobraria probabilitats. I això és ben problemàtic.

BASCA, d'origen incert, probablement del cèltic *WASKĀ* 'opressió'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

Basca és freqüentíssim des del S. XIII i és avui mot comú de l'idioma. Apareix en els sentits d'ansia, angúnia,¹ 'congoixa, angouxa',² 'desmai, síncope',³ 'mareig, nàusees, convulsió',⁴ i 'xafogor, calor sufocant i feixuga'.⁵ El verb *bascar* 'frisar', 'passar ansia, pena o congoixa' és també comú des del S. XIII (vegeu avall). En castellà *basca* 'confusió, angustia' (ja en Berceo, *Mil.*, 84c), 'ansia, convulsió' (*Guzmán de Alfarache*) i en altres sentits semblants als catalans (*DCEC* I, 418b); en llgd. ant. 'malaise, embarras' (Levy, *PDicProv.*)⁶ i avui en el gascò són vius *basque* 'inquiétude, souci, ennui' i *basçà* 'inquiéter' (Palay, *Dict. Béarn.*); port. *vasca* 'convulsió, angouxa' (S. XVI); i *basca* 'neguit, nàusees' apareix també en els dialectes italians (Sardenya, Calàbria, Sicília), però semblen ser manlleus hispànics.⁷ Segons Meyer-Lübke (*REW*, 9162) en occità i en català *basca* deu ser d'origen castellà, però militen contra tal suposició l'antiguitat i la gran vitalitat dialectal del mot català i dels seus derivats.

L'etimologia de Meyer-Lübke (*ZRPb.* XI, 253-53), que parteix de **VASCARE* 'tòrcer-se', basat en *VASCUS*, no es pot sostenir, ja que aquest mot llatí no sembla tenir el sentit que li donava Meyer-Lübke. L'extensió geogràfica de *basca* afavoreix un origen ibèric, però aquesta possibilitat no troba cap suport en el basc, puix que en aquesta llengua *bazka* (*bazkak* 'basques') sembla ser d'origen romànic; quant a l'etim. àrab proposada per Eguílaz (*Gloss.*, 342), *básqa* 'escopinada' (d'arrel semítica: *básqa* 'ejacular, escopir', Dozy I, 92a) suposaria un procés d'evolució semàntica molt llarg i difícil, i endemés un àrab *básqa* hauria de donar en cast. **bazca* o **albazca* (per a tot això, vegeu *DCEC* I, 418-19).

D'altra banda una evolució del cèltic *WASKĀ* 'opressió' no ofereix cap dificultat; de l'arrel *WASK-* 'oprimir, prémer' provenen l'irl. ant. *feiscim* 'comprimir, pitjar, espremer', gaèl. i irl. *fáisc* 'id.', gal·lès *gwasgu* 'premere, comprimer', bret. med. *goascaff* «étréindre», bret. mod. *gveskel* «presser, serrer, fouler, comprimer, étreindre», «tordre le linge lavé», «oppreser»; al costat d'aquest verb hi ha precisament el substantiu fem. *WASKĀ*, comprovat pel bret. mj. *goasq* «oppression» (Villemarqué, *Poèmes Bretons du Mo-*